

Si videl

Dane
Zajc

SI VIDEL plavega človeka
So mu sijale kosti
So mu sijale kosti plavo

Si videl kako se je kotalil
kako se je ves kotalil
Zelo plav se je

Si ga videl kako se je razpočil
Kako se je plavo razpočil
Si ga videl kako je frčal po zraku
Kako je frčal zelo visoko na vse strani
In tudi zelo nizko na vse strani
Si videl kako ni zgubljal plave barve
Na vse strani je ni zgubljal

Si ga videl kako te je zajahal
Kako te je plav zajahal
Si ga čutil kako se je plavo slinil
Si ga slišal kako je plavo deževal

Si ga videl kako te je zelo lahek zajahal
 Si ga čutil kako se je hitro polnil
 s plavo barvo
 Si ga čutil kako težka je njegova barva

ALI JE bil podoben pajku
 Je predel niti kot pajek
 Je bil gibčen na nitkah kot pajek
 Se je spuščal po nitkah navzdol
 Je brzel po nitki navzgor hitro kot pajek gibčno
 neslišno

Je spredel mrežo prelec
 Si je spletel prežo lovec
 Je pil poželjivo kot pajek
 Strastno kot pajek
 Ali je ali ni

Ali mu je zrasla glava v mreži
 Ali so mu zrasle mišice v mreži
 In oči ali mu niso zrasle oči v mreži
 Oči so mu zelo zrasle zelo daleč so mu zrasle oči
 Neslišno so mleli debeli mlinski kamni oči

SI GA videl kako so bili otroci začudeni
 kako so bili otroci zmedeni
 kako so bili otroci prestrašeni
 kako so bili otroci topi
 kako so bili topi čisto topi

Si ga videl kako je prišel v tvojo posteljo
 kako je prevzel tvojo žensko
 kako jo je naravnal zase predelal zase
 kako je kričala pod njim
 kako se je smejala pod njim
 Si ga videl kako ji je sesal maternico

Si ga slišal kako je šepetal glavi
 kako je pel glavi
 kako je hropel glavi
 kako je kričal glavi
 kako je ukazoval glavi

Si videl kako je bila glava stisnjena
 kako je bila koščica češnjeva
 kako je bila v betonski kocki zalita zazidana

SI VIDEL veščo
 kako je frfotala
 kako je srebrna frfotala
 okoli luči je

Si videl kako je obležala
 kako je zmozgana
 kako je sežgana
 na hrbtu je

Si videl kako je utripala
 kako te je iz tujega sveta
 kako te je gledala
 iz žuželčjega te je

Si videl kako si jo hitro ubil
 kako si jo zdrobil v prah
 kako si prah razpihal
 kako si ga obrisal s prstov

SI VIDEL kako te je gledala
 Si videl kako te je brez utripanja gledala

Si videl kako si se zvrnil
 kako si padal
 kako se je svet zavrtel
 kako je zaplesal
 kako se je prekopicnil svet

Si slišal v velikih ušesih
 v votlem sluhovodu črepinje
 v veliki glavi steklo
 Si slišal kako se drobi steklo

Si videl
 kako se je vzpela
 kako se je zvijala

Si videl kako ji sledi tvoja glava
 kako ji na gibčnem
 kako ji na tenkem vratu

Si jo videl kako se je scimila
 Si jo videl kam se je scimila
 Si jo še videl svojo glavo ko je nisi več videl

SI VIDEL ploskoglavca
 kako so ga po glavi
 Po glavi so ga in spet so ga po glavi
 Si videl kako se je potunkal
 kako se je v smrad globoko
 kako je zajel sapo
 Tudi zdaj so ga po glavi
 Si ga videl kako so ga. Še globlje so ga

Si videl kako je tenek
 kako je ploščat kot hostija
 kako je tenkonog kot vrvice
 Si videl kako poje kako poje
 Si ga slišal kako poje
 kako poje pesmi nitkaste

SI KAJ videl ko si jo slačil
 si jo slep slačil

So nočni metulji vlamljali kristale
 So bili zakrinkani vlomivci

Si jo videl ko je stopila iz razklanega kristala
 Si jo videl v plavem blisku
 Si jo videl v oblaku ozona
 Si jo vonjal v možganih
 Si jo vonjal v hrbtenici
 So zagomazela vsa stopnišča života
 od njenega vonja

Si jo slišal
 ko je z visokim
 ko je s hripavim

ko je z vse obenem glasom
 ko je zavpila
 Si slišal ko se je v kristal poslavljala
 Ko se je v kristal zaprla

Si ležal na rjuhah
 Si ležal na trebuhu
 Si čutil da si močen si čutil da si svetel da si kri si čutil

Si slišal kri nočnih metuljev
 temno šumenje v temi
 Si videl v šumenju bliskavico
 zlato svetlikanje vlomljenih kristalov
 dušo kristalov v krvi nočnih metuljev

PTIČI s srpastimi krili jo pokrijejo.
 S perutmi, ki so sabljaste, ji razklepajo noge.
 Pijejo ji trebuh.
 Ptiči ji zastirajo oči s ptičjim nemirom.
 Ptiči vzamejo njeno telo
 med ptičje klice, med ptičje ščebetanje,
 med ptičji svet ga odnesejo.
 Ptiči iz ptičjega sveta njeno telo
 sejejo na zemljo. Pozobano.
 Ptiči s ptičjimi kriki, rezkimi,
 kriki, ki so šklepetavi, požrešni,
 ki so kljunasti.
 In so vekanje zraka.

SI VIDEL ptiče
 So bili svetle barve
 So imeli nožaste peruti

Si jih videl ptiče in ptiče
 Si jih videl v ruševju
 Si jih videl v travi
 Si jih videl med skalami

So se oprijemali debel
 So plezali po njih
 So bili hitri plezavci

So bili vratolomni
Navzdol z glavo navzdol

So odleteli ko si prišel
So na brušenih repetavkah

Je zrak zavpil
Je zrak zacvrčal
Je tenko zaškripal ko so ga razrezali

KO ODLETIJO PTIČI,
ko odleti svetlikanje med debli,
ko mrkne svetel nemir v zelenem zraku,
ostane jasa zelo samotna.

Rjava postaja.
Temno rjava, ker se rja zajeda
v njeno pisano cvetje.

Rjava barva poganja kvišku po njenih nogah.
Ko se ji dotakne trebuha,
zasliši oddaljen zvonec.
Ta bije enakomerno v kraju,
kjer ni drugačnih zvokov.
Voda kaplje v nedosežnem koncu sveta.
Živosrebrna voda.
Njena usta so kovinasta od žeje.

SI SLIŠAL zvok
Si ga slišal oddaljenega
ko se je bližal
ko je padal
ko je obležal
ko se je spet pobral

Je iz sredice tišine
Je iz njenih belih neder
Je bel zvok iz belih neder
Je zelo koščen zvok iz koščenega grla

Si slišal zvok
Ali je kar padal in padal

V tišini skalnati je padal
 Na pokopališče sveta, ali ne
 Belo z belim je zasipal

ZVONCI so odšli na drugo pobočje.
 Glava jih je skrila med zelene lase iz macesnov.
 Ko gre čez preval, jih še sliši
 Na drugi strani svoje poti.
 Na strani, kamor je sonce vrglo zlato oko,
 da pobočje gori v ognjenem prazniku.

Na drugi strani prevala ji kipijo v obraz
 razpenjene megle.
 Stonogi veter hiti po bregovih.
 V srcu ji zaplahuta neuki krilatec
 in dolgo udarja s tenkimi perutmi.

Čez njene bele prsi drsi mraz,
 da ji od njega nabrekneti bradavici
 v črni robidnici.

SI VIDEL katedralo
 Si jo videl v daljavi gorsko
 Si jo videl orgle ki nanje igra sonce
 Si jo videl v barvnih tenčicah
 Si jo videl katedralo samotno gorsko

Si videl katedralo
 kako je bila visoka pod nebom
 kako je bila težka na zemlji
 kako so jo oblivali slapovi sonca

Se ti je zameglilo pred očmi
 Se ti je zavrtelo v glavi
 Se ti je zmeščalo v kolenih
 Se ti je od katedrale v daljavi

Si slišal prasketanje popoldneva
 paranje plavega zraka
 luskinasti jezik vetra na skali
 Si slišal bučanje v glavi
 Si ga slišal votlo

MESEČNE krave pase mesec po mesečni travi.
Prestopanje mesečnih krav šumi belo.

Žarki zvezd rezbarijo zvezdni klinopis
v zemeljske kosti.

Veter udari z leseno pestjo v vrata,
ki nihajo v temen prostor na Krstenici.

Mesečne krave mukajo z glasom iz svetlega prahu.
Zvonec najbolj mesečne zvoni pod temno kupolo smreke,
čisto pri zemlji.

Navček, ki škropi po mahovih.
Edini v svetlobi pastirja,
ki pase duše mesečnih krav

SI SLIŠAL vodo

Si jo slišal v mesečini
Se ti je približevala kot razlita mesečina
Se ti je kot šumenje gozda
Se ti je kot šumenje gozda v snegu
ki ga sneži mesec

Si bil kdaj tak kot zdajle misliva

Si videl vodo

Si jo videl svetlo
Si jo videl mrzlo
Si jo stekleno
Si jo ki je ne uloviš
Si še videl sebe
Si še slišal vodo
Si še videl vodo

Si bil kdaj nož v hrbet

ZA PREVALI trohni božje oko,
ki drugače bedi
in varuje svoj rod.

Za prevali se zelo hitro
spreminja glava v meglice.

Preden se roke zganejo, shlapijo.
Samo gibi v zraku krožijo srebrno.

Za prevali se hitro poslavljajo
prijatelji, ljubimci, znanci.
V zrak stopijo koraki.
Smešno zabinglja hoja.

Za prevali ni sledi.
Nobenih znakov ni ob potih.
In tudi poti ni, najbrž.
Za prevali zginajo prevali.

Namen in cilj se vgrezne za prevali
v drmež s svincem v glavi.
Za prevali prijatelji in znanci zginuli včasih
zaplešejo. Oja, zaplešejo.

Visoko v zraku nam pripravijo svoj rej
in včasih kliknejo besedo vmes.
Precej zginulo in čisto samo besedo.
Z obrazi navzdol, z obrazi, ki visijo
v bližini naših oči, jo rečejo.
Brez pomena besedo, za prevali odkrušeno,
na čelo naše jo prilepijo. Oja, prilepijo.

SI GA videl na konju
Si ga videl v galopu
Si ga videl pod obzorjem
Si ga pod njegovim obzorjem videl
Si ga videl na beli streli

Ponoči se mu sanjajo konji
Bele konjske nozdrvi se mu ponoči
Prikažejo iz noči nežnost
Z dolgimi trepalnicami konjske oči
Črne ležijo na dlakastem
Trebuhu ukradene oči

Si ga videl kako jo je ukradel
Si ga videl s konjsko ljubico
v tatinski noči

jahati jahati
 po nabrušenem rezilu
 Po ostrem rezilu sanj tatinskih

Si ga videl kako se je posušil
 Si ga brez kobile nagega
 s skrotovičenim životom
 v glavi sveta

Si jo videl glavo
 polno suhih rok tatinskih

Odgovori na vprašanja o Ivanu Cankarju

(Nadaljevanje in konec)

Vili
 Löffler

Anton
 Slodnjak

13. vprašanje: *Kateri ruski, francoski, angleški, danski, norveški in švedski pisatelji so ga najbolj mikali?*

Odgovor: Cankar je mnogo bral. Pogosto se nam je zdelo, da ga ne zanima cela knjiga, temveč da se le bežno seznanja z njeno vsebino in da bere z živim zanimanjem samo nekatere odlomke. Večkrat smo glede tega imeli kaj pripomniti, da je vendar nemogoče prebrati tako debelo knjigo v tako kratkem času, ko pa mi potrebujemo za to cele dneve.

Cankar nas je zmerom prepričal s tem, da je vsa zanimiva in važna mesta v prebranih knjigah znal skoraj dobesedno ponoviti.

Čudovit spomin in jasno dojemanje sta bili njegovi izredni zmožnosti.

Naj navedemo samo nekatere pisatelje, ki jih je sam prebiral in nam priporočal: Tolstoj, Maksim Gorki, Dostojevski, oba Dumasa, Björnson, Shakespeare, Bernard Shaw, Mark Twain, Conan Doyle, Sinclair, Nietzsche, Schopenhauer in drugi.

Cankar v izbiri svojega čtiva ni bil kdo ve kako izbirčen. Prebiral je skoraj vse, kar smo otroci prinesli domov. Najsi so bili potopisi Karla Maya ali Vernove fantastične povesti, Bechsteinove in Andersenove knjige pravljic ali razne druge zaprašene bukve; nikdar nam ni prepovedal nobene.